

Jarosław Matysiak
(Poznań)

**Materiały Władysława Smosarskiego (1876-1960)
P. III-19**

Władysław Smosarski urodził się 30 września 1876 r. w Warszawie. Pochodził z rodziny mieszczańskiej, był synem Władysława, właściciela zakładu pogrzebowego i Walerii z Maszatowskich. W czerwcu 1896 r. ukończył III Gimnazjum filologiczne w Warszawie, gdzie zdał maturę. W październiku tegoż roku rozpoczął studia matematyczne na Wydziale Matematyczno-Fizycznym Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego. W 1900 r., na podstawie pracy kandydackiej pt. *O twierdzeniu Dirichleta uogólnionym na sieć równoległościaków*, nagrodzonej w 1899 r. złotym medalem, uzyskał dyplom kandydata nauk matematyczno-fizycznych.

Po studiach pracował kolejno jako urzędnik w Banku Handlowym w Warszawie (do 1902 r.), kontroler V lubelskiego Oddziału Biura Sprawdzania Miar i Wag przy Politechnice Warszawskiej (do 1904 r.) oraz jako rachmistrz w firmie elektrotechnicznej „Siemens-Schuckert”, później „Siemens-Halskie”. Od 1907 r. poświęcił się pracy pedagogicznej, początkowo jako nauczyciel prywatnych szkół średnich, następnie wykładał matematykę, fizykę i kosmografię w Seminarium dla Nauczycieli Ludowych w Ursynowie koło Warszawy (1909–1912), matematykę i geometrię analityczną na Wydziale Rolnym Towarzystwa Kursów Naukowych (1909–1920) i meteorologię na Kursach Przemysłowo-Rolniczych, będących zaczątkiem Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (1912–1920). Jednocześnie w latach 1909–1919 był stałym współpracownikiem (od 1910 r. zastępcą kierownika) Stacji Centralnej Sieci Meteorologicznej Warszawskiej (Późniejszego Państwowego Instytutu Hydrologiczno-Meteorologicznego). Latem 1912 r., delegowany przez Centralne Towarzystwo Rolnicze, zaznajamiał się przez miesiąc z organizacją służby meteorologicznej w Deutsche Seewarte w Hamburgu, następnie pod koniec 1913 r. w Głównym Mikołajewskim Obserwatorium Fizycznym w Petersburgu. W latach 1918–1920 był kustoszem Obserwatorium Astronomicznego im. Jana Jędrzejewicza przy Towarzystwie Naukowym Warszawskim, a w latach 1919–1920 kierownikiem Wydziału Państwowego Instytutu Meteorologicznego.

W lipcu 1920 r. Władysław Smosarski został zastępcą profesora meteorologii i klimatologii oraz kierownikiem Obserwatorium Instytutu Meteorologicznego przy Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Poznańskiego (UP). W marcu 1924 r. objął Katedrę Meteorologii i Klimatologii Wydziału Rolniczo-Leśnego UP jako prof. nadzwyczajny. Poza zajęciami dydaktycznymi kierował tymczasową Stacją Meteorologiczną przy Collegium Minus UP (do 1935 r.) oraz Obserwatorium Meteorologicznym I rzędu Wydziału Rolniczo-Leśnego na Gołęczynie przy Collegium Cieszkowskich. Prowadził tam codzienne pomiary pogodowe oraz systematyczne badania zjawisk zmrokowych, polaryzacji nieba i elektryczności atmosferycznej. Wygłaszał także prelekcje w ramach Powszechnych Wykładów Uniwersyteckich (1921–1930). Wykładał meteorologię w Warszawie, m. in. na uniwersytecie i na zaproszenie Państwowego Instytutu Meteorologicznego.

We wrześniu 1937 r. został profesorem zwyczajnym.

W momencie wybuchu II wojny światowej Władysław Smosarski przebywał w Waszyngtonie na odbywającym się w sierpniu 1939 r. kongresie Międzynarodowej Unii

Geodezji i Geofizyki. We wrześniu tego roku przybył do Francji. Początkowo przebywał w Bordeaux; od stycznia 1940 r. w Paryżu, gdzie pracował naukowo w Centre des Recherches Scientifiques Appliquées. W lipcu 1945 r. powrócił do Poznania obejmując poprzednio zajmowaną katedrę.

Urządził od nowa zniszczony przez wojnę zakład i obserwatorium meteorologiczne. We wrześniu 1945 r. rozpoczął wykłady i ćwiczenia z meteorologii oraz dodatkowo wykłady matematyki i fizyki na Wydziale Rolniczo-Leśnym UP. W 1951 r. Władysław Smosarski przeszedł do powstałej wówczas Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu (na bazie Wydziału Rolniczo-Leśnego UP) jako kierownik Katedry Meteorologii na Wydziale Rolniczym, gdzie pracował do śmierci mimo przekroczenia wieku emerytalnego.

W listopadzie 1953 r. decyzją Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej dla Pracowników Nauki otrzymał stopień doktora nauk fizycznych.

Zainteresowania naukowe Władysława Smosarskiego obejmowały meteorologię, klimatologię (głównie Polski zachodniej), optykę zjawisk zmkowych i elektryczność atmosferyczną, magnetyzm ziemski, matematykę, teorię instrumentów, historię nauki.

Do 1920 r. ogłosił 20 artykułów i recenzji z meteorologii, klimatologii, geometrii i historii nauki, głównie w „Wiadomościach Matematycznych”, m. in. *Prace M. Margulesa o wahaniach periodycznych ciśnienia barometrycznego* (1906, 1907), *Cienie obłoków na tle nieba i ich związek ze światłem dziennym* (1916), W pracy *O pewnym zjawisku zmkowym i magnetyzmie ziemskim* (1917) podjął próbę wyjaśnienia związku niektórych zjawisk zmkowych z magnetyzmem ziemskim oraz szczegółowo opisał przebieg roczny elementów zórz. Zagadnieniom matematycznym poświęcił m.in. prace *Teoria reszt w oświetleniu teorii grup* (1911), *Nauka o proporcjonalności w geometrii i w arytmetyce* (1913), *Zarys rozwoju geometrii w starożytności, wiekach średnich i epoce odrodzenia* (w *Poradniku dla samouków*, 1911), *Matematyka* (1917–1918).

W okresie pracy na Uniwersytecie Poznańskim głównym kierunkiem jego badań były zagadnienia optyki zjawisk zmkowych i elektryczności atmosferycznej, którym poświęcił ok. 30 publikacji, uważanych za klasyczne w tej dziedzinie, m. in. *Über die Polarisation des Himmelslichtes* (1933), *Elektryczność atmosferyczna pod Poznaniem* (1934), *Dämmerungsfarben-Intensität in den Jahren 1913-1936* (1937).

Prowadził obserwacje i badania nad okresowymi przebiegami temperatury, opadów, burz, jonizacji powietrza atmosferycznego w Polsce północno-zachodniej mające praktyczne wykorzystanie w rolnictwie i leśnictwie: *Badania teoretyczne wahań temperatury na powierzchni ziemi* (1922), *Przebieg dobowy elementów meteorologicznych w Poznaniu oraz uwagi teoretyczne (z dodatkiem tabeli klimatycznej Poznania)* (1929), *Versuch einer Theorie der periodischen Temperaturänderungen an der Erdoberflächen* (1929), *Temperatura gleby w Poznaniu 1926-1954* (1956).

Wspólnie z J. Harabaszewskim i A. J. Goldsoblem przełożył z niemieckiego podręcznik *Szkoła fizyki* A. J. Oettingena (1912). Był też autorem podręcznika dla studentów rolnictwa i leśnictwa *Meteorologia* (1924, szóste wydanie 1957).

Łącznie ogłosił ok. 80 prac o znaczeniu teoretycznym i praktycznym dla potrzeb rolniczych oraz liczne drobne spostrzeżenia meteorologiczne i artykuły popularnonaukowe.

Władysław Smosarski brał udział w wielu krajowych i zagranicznych zjazdach oraz konferencjach naukowych, występując z referatami i komunikatami, m. in. na: I Zjeździe Słowiańskich Geografów i Etnografów w Pradze (1924), II Zjeździe Słowiańskich Geografów i Etnografów w Poznaniu (1927), II Międzynarodowym Kongresie Elektryczności w Paryżu (1932), VII Zjeździe Fizyków Polskich w Krakowie (1934), VI Kongresie Międzynarodowej Unii Geodezyjnej i Geofizycznej w Edynburgu (1936), III Polskim Zjeździe Matematycznym w Warszawie (1937), Kongresie Międzynarodowej Unii Geodezji i Geofizyki w Waszyngtonie (1939).

Był członkiem wielu towarzystw naukowych, m. in. w latach 1906–1915 był członkiem Koła Matematyczno-Fizycznego w Warszawie (od 1909 r. jego sekretarzem), Polskiego Towarzystwa Matematycznego (od 1920 r.), Polskiego Towarzystwa Fizycznego (od 1920 r.), członkiem Komisji Stałej Meteorologicznej Towarzystwa Naukowego Warszawskiego (członek korespondent od 1915 r., zwyczajny od 1929 r.), Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (członek od 1921 r. Komisji Matematyczno-Przyrodniczej, od 1949 r. Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego, od 1952 r. członek Komitetu Nauk Technicznych, od 1959 r. – Nauk Podstawowych Stosowanych). Współpracował z międzynarodową Unią Geodezyjną i Geofizyczną i reprezentował polskich meteorologów, wygłaszając referaty na jej kongresach. W 1947 r. był współzałożycielem Polskiego Towarzystwa Meteorologicznego i Hydrologicznego, które nadało mu tytuł członka honorowego.

Od 1945 r. należał do Stronnictwa Demokratycznego, w latach 1950–1953 był członkiem Klubu Demokratycznej Profesury.

Władysław Smosarski został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

W 1907 r. ożenił się z Kazimierą Kaszubską. Małżeństwo miało dwóch synów: Jerzego i Mirosława.

Zmarł 21 maja 1960 r. i pochowany został w dniu 24 maja na Cmentarzu Sołackim św. Jana Vianey przy ul. Lutyckiej w Poznaniu (kwatera: św. Anny, rząd: 7, miejsce: 29).

Materiały Władysława Smosarskiego zostały zakupione przez Polską Akademię Nauk Archiwum w Warszawie w marcu 1961 r. oraz w lutym 1963 r. od Marii Smosarskiej i złożone w Oddziale Poznańskim Archiwum PAN (ks. nab. „A” 19, ks. nab. „B” 73). Spuścizna została uporządkowana i zinwentaryzowana przez Jarosława Matysiaka w 2018 r. Zawiera materiały z lat 1902–1961. Została podzielona na 6 zasadniczych grup zgodnie z metodami porządkowania przyjętymi w Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie.

Grupa I, licząca 42 jednostki archiwalne i zawierająca materiały z lat 1902–1960, została podzielona na 2 podgrupy: A. Opracowania, artykuły, wykłady; B. Materiały warsztatowe. Przy porządkowaniu starano się zachować układ nadany przez twórcę spuścizny.

W podgrupie pierwszej liczącej 4 jednostki archiwalne znajdują się fragmenty podręcznika *Meteorologia*, fotokopie, maszynopisy z poprawkami autorskimi, wydruki, opracowań i artykułów dotyczących przeważnie zjawisk i obserwacji meteorologicznych.

Najliczniej reprezentowane są materiały warsztatowe tworzące podgrupę drugą, liczącą 38 j. a. Ich układ został oparty na podziale na grupy tematyczne: Pomiarów meteorologicznych, Instrumentów do pomiarów meteorologicznych, Zjawiska atmosferyczne, Nauki ścisłe i przyrodnicze. W ramach tych grup materiały ułożono w porządku chronologicznym. Zawierają one m. in. wyniki pomiarów meteorologicznych z obszaru dorzecza Wisły z Warszawą, Wielkopolski z Poznaniem a także z obszarów Białorusi, Litwy i Ukrainy; wyniki pomiarów i notatki dotyczące zórz, polaryzacji światła, pól elektrycznych, punktu neutralnego Arago, artykuły i wycinki prasowe poświęcone m. in. zjawiskom atmosferycznym, klęskom żywiołowym, różnorodnym zagadnieniom klimatycznym, odkryciom z dziedziny nauki i techniki, źródeł energii oraz artykuły i wycinki prasowe poświęcone kwestiom politycznym dotyczącym Niemiec w latach II wojny światowej i po 1945 r. Podgrupę zamykają jednostki z notatkami dotyczącymi nauk ścisłych i przyrodniczych oraz wypisy z literatury.

Grupa II, licząca 16 jednostek i zawierająca materiały archiwalne z lat 1945–1959 podzielona została na 2 podgrupy: A. Działalność organizacyjno-naukowa, zawodowa, redakcyjna; B. Działalność polityczna. Do uporządkowania zastosowano układ chronologiczny i rzeczowy.

W podgrupie pierwszej liczącej 13 j. a. umieszczone zostały materiały z okresu pracy autora spuścizny na Uniwersytecie Poznańskim, Wyższej Szkole Rolniczej w Poznaniu, materiały współpracy z Państwowym Instytutem Hydrologiczno-Meteorologicznym, działalności w towarzystwach naukowych. Podgrupę zamyka jednostka archiwalna zawierająca materiały dotyczące kontaktów z redakcjami czasopism. W podgrupie drugiej liczącej 3 j. a. znajdują się materiały dotyczące działalności w Stronnictwie Demokratycznym oraz w Klubie Demokratycznej Profesury.

Grupa III, licząca 4 jednostki zawiera materiały biograficzne oraz o twórcy zespołu z lat 1927–1961.

Korespondencja wpływająca z lat 1916–1959 zgromadzona w grupie IV, składa się z 1 jednostki archiwalnej. Listy ułożono alfabetycznie. Całość zaopatrzone w aneks.

Grupa V, licząca 2 jednostki, zawiera materiały rodzinne i osób obcych z lat 1940–1946.

W grupie VI - załącznikach, składającej się z 7 jednostek i pochodzących z lat 1911–1960 znajdują się nadbitki prac osób obcych, wyniki pomiarów meteorologicznych z lat 1911–1918 oraz 1940–1944 przeprowadzone w Poznaniu oraz katalogi i foldery reklamowe wydawnictw i firm wytwarzających aparaturę pomiarową do przeprowadzania doświadczeń. Po uporządkowaniu i zinwentaryzowaniu zespół Władysława Smosarskiego obejmuje 1, 00 mb. akt. W PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu nadano spuściznie sygnaturę P. III-19. W dawnym Systemie Ewidencji Zasobu Archiwalnego SEZAM zespół otrzymał numer 19. Inwentarz zawiera 72 jednostki i 3 aneksy.

Źródła i bibliografia

1. PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu - Materiały Władysława Smosarskiego, sygn. P. III-19, j. a. 59, 60, 62,
2. Smosarski Władysław Antoni (1876–1960), [w:] *Poczet członków Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*, pod red. A. Pihan-Kijasowej, Poznań 2008, s. 384,
3. Smosarski Władysław Antoni Jan (1876–1960), *Polski Słownik Biograficzny*, T. 39, Warszawa Kraków 1999–2000, s. 351–354,
4. Schramm W. Ryszard, *Smosarski Antoni Władysław (1876–1960)*,
5. Śródka Andrzej, *Uczni polscy XIX-XX stulecia*, t. 4, S-Ż, Warszawa 1998, s. 133–134,
6. *Wielkopolski Słownik Biograficzny*, pod red. A. Gąsiorowskiego, J. Topolskiego, Warszawa – Poznań 1981, s. 679,
7. Witkowski Józef., *Władysław Smosarski (1876–1960). Wspomnienie pośmiertne*, „Przegląd Geofizyczny” 6 (14), 1–2 (1961), s. 64–66.

PRZEGLĄD ZAWARTOSCI INWENTARZA

	pozycja inwentarza
I. Materiały działalności naukowej	1-42
A. Opracowania, artykuły, wykłady	1-4
B. Materiały warsztatowe	5-42
II. Materiały działalności organizacyjno-naukowej, zawodowej, redakcyjnej, politycznej	43-58
A. Działalność organizacyjno-naukowa, zawodowa, redakcyjna	43-55
B. Działalność polityczna	56-58

III.	Materiały biograficzne, o twórcy zespołu	59-62
IV.	Korespondencja wpływająca	63
V.	Materiały rodzinne, osób obcych	64-65
VI.	Załączniki	66-72
	Aneksy	3

I. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI NAUKOWEJ

A. Opracowania, artykuły, wykłady

1. Meteorologia
Opracowania, artykuły z poprawkami autorskimi, korespondencja
1945-1955, rkp., masz., druk., j. franc., pol., ros., l. i sz., k. 117, 6 fkp, zob.
aneks 1
2. *Meteorologia*
Fragmenty pracy (wyd. II i III) z uwagami i poprawkami autorskimi, recenzja
wydawnicza, odpowiedź na recenzję, umowy, notatki, pokwitowania odbioru
honorarium, korespondencja
1952-1957, rkp., masz., masz. pow., druk., l., k. 89
3. Meteorologia
Materiały do wykładów - fragmenty opracowań, referatów, wypisy z literatury,
notatki
1902-1960, rkp., masz., druk., j. franc., niem., pol., l., k. 168, fot. 1
4. Teoria błędów obserwacji
Notatki do wykładów i ćwiczeń (?)
1945, b. d., rkp., l., k. 27

B. Materiały warsztatowe

a) Pomiary meteorologiczne

5. Opady, temperatury, mapy pogody
Mapy z wykresami i uwagami dorzecza Wisły, Białorusi, Litwy, Ukrainy,
województwa poznańskiego
1912-1932, rkp., druk., l., k. 27
6. Zorze - pomiary: zegarowe, kątowe
Wyniki obserwacji w Warszawie i w Poznaniu (Golęcín), notatki
1913-1939, rkp., j. niem., pol., l., k. 135
7. Zorze promieniste, cienie chmur, magnetyzm ziemski, atlas promienistych zórz
Wyniki pomiarów i obliczeń, notatki
1913-1921 i b. d., rkp., druk., j. franc., pol., l., k. 65
8. Warszawa
Wykresy temperatur
1915-1917, rkp., l., k. 14
9. Cienie obłoków
Tabele z wynikami badań, mapki, notatki
1915-1917, rkp., masz., druk., j. niem., pol., l., k. 20
10. Polaryzacja - natężenie promieniowania słońca; polaryzacja i jasność światła,
nieba; polaryzacja o zmroku
Tabele z wynikami obserwacji, notatki
1915-1950, rkp., druk., j. franc., niem., pol., l., k. 135

11. Punkt neutralny Arago
Tabele z wynikami pomiarów
1917-1933, rkp., j. niem., pol., l., k. 79
12. Punkt neutralny Arago - odległość pionowa od środka przeciwśłońca; odstęp pionowe: od prawdziwego przeciwśłońca, od prawdziwego punktu przeciwsłonecznego
Tabele z wynikami pomiarów w Warszawie i w Poznaniu (Golęcin), notatki
1917-1933, rkp., l. i sz., k. 53
13. Warszawa/Uniwersytet Poznański Obserwatorium Meteorologiczne
Dzienniki pogody, notki prasowe, notatki, fotografie
1917-1927, rkp., druk., l. i sz., k. 186
14. Zorze - polaryzacja
Tabele
1918-1937, rkp., j. niem., pol., rkp., l., k. 21
15. Poznań miasto, Golęcin, Sołacz
Tabele klimatyczne, statystyczne, wykresy i przebiegi dobowe temperatur, częstotliwość występowania zjawisk klimatycznych, dane porównawcze,
1919-1957, rkp., druk., l., k. 65
16. Uniwersytet Poznański Obserwatorium Meteorologiczne Wały Wazów
Wyniki pomiarów meteorologicznych, notatki z obserwacji pogody
1919-1931, rkp., druk., j. niem., pol., l., k. 171
17. Jw.
Wyniki pomiarów meteorologicznych, notatki z obserwacji pogody
1932-1934, rkp., druk., l., k. 73
18. Przebieg dobowy wilgotności/ciśnienia atmosferycznego w Poznaniu, prędkości wiatru
Tabele z wynikami pomiarów, wypisy z literatury, notatki
1920-1928 i b. d., rkp., j. franc., niem., pol., l., k. 38
19. Polska Sieć Meteorologiczna Stacja Poznań-Sołacz
Wyniki obserwacji meteorologicznych
1926, rkp., druk., l., k. 5
20. Temperatury gruntowe
Wyniki pomiarów
1926-1934, rkp., masz., l., k. 4
21. Uniwersytet Poznański Obserwatorium Meteorologiczne, Golęcin
Wyniki pomiarów meteorologicznych, notatki z obserwacji pogody,
notki prasowe
1926-1934, rkp., druk., l., k. 152
22. Jw.
Wyniki pomiarów meteorologicznych, notatki z obserwacji pogody
1935-1939, rkp., druk., j. niem., pol., l., k. 120
23. Punkt neutralny Arago - zorze; polaryzacja
Wyniki obserwacji, obliczenia, notatki
1927-1934, rkp., l., k. 631
24. Polaryzacja światła
Obliczenia, wyniki obserwacji, fragmenty opracowań, notatki
1927-1936, rkp., l., k. 208

25. Polaryzacja
Wyniki obserwacji meteorologicznych, obliczenia, zestawienia, tabele, wykresy, notatki
1927-1939, rkp., l., k. 134
26. Pole elektryczne
Wyniki pomiarów
1928-1935, rkp., l., k. 24
27. Obserwacje meteorologiczne w Poznaniu w okresie międzywojennym i powojennym
Tabele z wynikami obserwacji, wykresy, notatki
1932-1950 i b. d., rkp., druk., j. franc., pol., l. i sz., k. 53
28. Polaryzacja, obserwacje zmrokowe, fotopolarymetr, plamy słoneczne
Wyniki obserwacji, obliczenia, notatki
1935-1954, rkp., l. i sz., k. 465
29. Uniwersytet Poznański Wydział Rolniczy Zakład i Obserwatorium Meteorologii i Klimatologii
Wyniki pomiarów meteorologicznych, notatki z obserwacji pogody
1945-1951, rkp., l., k. 180
30. Jw.
Wykresy meteorologiczne - wyniki pomiarów
1947-1951, rkp., druk., l., k. 47
31. Polska Sieć Meteorologiczna Stacja Kórnik
Wyniki obserwacji meteorologicznych
1950-1953, rkp., druk., l., k. 4
32. Wyższa Szkoła Rolnicza w Poznaniu Obserwatorium Meteorologiczne
Wyniki pomiarów meteorologicznych, notatki z obserwacji pogody
1952-1958, rkp., l., k. 164
33. Jw.
Wykresy meteorologiczne - wyniki pomiarów
1952-1958, rkp., druk., l., k. 188

b) Instrumenty do pomiarów meteorologicznych

34. Uniwersytet Poznański Obserwatorium Meteorologiczne, Gołęcin
Pluviograf – wyniki pomiarów
1927-1929, rkp., l., k. 8
35. Niwograf, pluwiograf, pyrliograf
Wyniki pomiarów, notatki
1936-1956, rkp., l. i sz., k. 80
36. Uniwersytet Poznański Instytut Meteorologiczny
Licznik jonów małych wg N. Wegera – dane techniczne i fotografie urządzenia, wyniki pomiarów, notatki, nadbitka artykułu, korespondencja
1937-1939, rkp., masz., masz. pow., druk., j. niem., pol., l., k. 87, fot. 2

c) Zjawiska atmosferyczne

37. Zjawiska atmosferyczne, klęski żywiołowe, prognozy pogody, rolnictwo
Artykuły i wycinki prasowe, notatki
1909-1929, druk., j. niem., pol., ros., l., k. 119

38. Zjawiska atmosferyczne, odkrycia z dziedziny nauki i techniki, źródła energii, atom, Niemcy w latach II wojny światowej i po 1945 r.
 Artykuły i wycinki prasowe
 1947-1955 i b. d., j. ang., pol., druk., l., k. 248

d) Nauki ścisłe i przyrodnicze

39. Matematyka, fizyka, geometria analityczna, meteorologia
 Notatki
 1910-1921 i b. d., rkp., l. i sz., k. 123
40. Jw.
 Wypisy z literatury, wykresy, szkice, rysunki
 1912-1939, rkp., j. ang., franc., niem., pol., ros., l., k. 206
41. Fizyka, meteorologia, aerologia
 Pierwsza Zasada Termodynamiki. Wnioski i Cykl Carnota, skala do mapy pogody Polski, podziałka do odczytu danych z niwografu (?), rewery biblioteczne, wypisy z literatury, notatki
 1928-1950 i b. d., rkp., masz., j. ang., niem., ros., pol., l., k. 32
42. Fizyka, matematyka, optyka, meteorologia
 Wypisy z literatury, notatki, zapiski
 1952-1954 i b. d., rkp., j. ang., niem., pol., ros., l., k. 30

**II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACYJNO-NAUKOWEJ,
 ZAWODOWEJ, REDAKCYJNEJ, POLITYCZNEJ**

A. Działalność organizacyjno-naukowa, zawodowa, redakcyjna

43. Uniwersytet Poznański Wydział Rolniczy Zakład i Obserwatorium Meteorologii i Klimatologii
 Korespondencja
 1947-1951, rkp., masz., masz. pow., druk., j. ang., franc., pol., wł., l., k. 30
44. Uniwersytet Poznański Wydział Rolniczy Zakład i Obserwatorium Meteorologii i Klimatologii/Wyższa Szkoła Rolnicza w Poznaniu
 Notatki do ćwiczeń i wykładów
 1947-1954, rkp., l. i sz., k. 43
45. Wyższa Szkoła Rolnicza w Poznaniu
 Rozkład zajęć, lista studentów, plany studiów, rachunki, odcinki pokwitowań, pisma okólne, druki, korespondencja
 1952-1959, rkp., masz., druk., j. ang., franc., niem., pol., l. i sz., k. 296
46. Wyższa Szkoła Rolnicza w Poznaniu Rolnicze Studium Zaoczne
 Rozkład zajęć, lista studentów, odcinki pokwitowań, korespondencja
 1954-1957, rkp., masz., masz. pow., druk., l., k. 28
47. Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
 Projekty Statutu, Statut, protokoły posiedzeń, sprawozdania, zawiadomienia, zaproszenia, korespondencja
 1947-1959, rkp., masz., masz. pow., druk., l. i sz., k. 138 + ss. 17
48. Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk Komisja Matematyczno-Przyrodnicza
 Zawiadomienia, zaproszenia, korespondencja
 1948-1957, rkp., masz., l., k. 67
49. Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk Komisja Nauk Technicznych
 Zawiadomienia, zaproszenia, korespondencja
 1952-1954, rkp., masz., l., k. 7

50. Polskie Towarzystwo Matematyczne Oddział Poznański
Protokół Komisji Rewizyjnej, zawiadomienia, zaproszenia, korespondencja
1946-1959, rkp., masz., masz. pow., druk., l., k. 73
51. Polskie Towarzystwo Fizyczne Oddział Poznański
Pokwitowania wpłat składek członkowskich, program konferencji,
zawiadomienia, zaproszenia, korespondencja
1949-1957, rkp., masz., masz. pow., druk., l., k. 89
52. Polskie Towarzystwo Meteorologiczne i Hydrologiczne
Statut, komunikaty, referaty poświęcone zagadnieniom susz w Polsce,
pokwitowania wpłat składek członkowskich, zawiadomienia, zaproszenia,
korespondencja
1950-1959, rkp., masz., masz. pow., druk., l. i sz., k. 37 + ss. 6
53. Polskie Towarzystwo Geofizyków
Statut, zawiadomienia, zaproszenia korespondencja
1951-1957, rkp., masz., masz. pow., l., i sz., k. 37
54. Państwowy Instytut Hydrologiczno-Meteorologiczny
Pisma okólne, miesięczny wykaz spostrzeżeń meteorologicznych,
pokwitowania odbioru wynagrodzeń, korespondencja, druki
1945-1957, rkp., masz., masz. pow., druk., j. franc., pol., l. i sz., k. 263
55. „Acta Geophysica Polonica”
Państwowe Wydawnictwo Naukowe
„Przegląd Geofizyczny”
„Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny”
Recenzje, umowa, pokwitowania odbioru honorariów, korespondencja
1952-1956, rkp., masz., masz. pow., druk., l., k. 26

B. Działalność polityczna

56. Stronnictwo Demokratyczne: Wojewódzki Komitet w Poznaniu, Miejski Komitet
w Poznaniu
Statut partii, karty uczestnictwa, zawiadomienia, zaproszenia, korespondencja
1948-1957, rkp., masz., masz. pow., druk., l. i sz., k. 98, ss. 42
57. Stronnictwo Demokratyczne: Zarząd Koła Pracowniczego przy Kuratorium
Okręgu Szkolnego Poznańskiego, Zarząd Koła Pracowniczego przy Prezydium
Wojewódzkiej Rady Narodowej - Wydział Oświaty, Koło Pracownicze przy
Uniwersytecie Poznańskim, Koło Terenowe Nauczycielskie w Poznaniu
Zawiadomienia, zaproszenia, zarządzenia, korespondencja
1949-1957, rkp., masz., masz. pow., l., k. 52
58. Klub Demokratycznej Profesury
Zawiadomienia, korespondencja, biuletyny organizacyjne
1949-1953, rkp., masz., masz. pow., druk., l., k. 34

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE, O TWÓRCY ZESPOŁU

59. Życiorys, ankiety personalne, kwestionariusz, zestawienie prac
1950-1956 i b. d., rkp., masz., druk., l., k. 13
60. Dokumenty dotyczące działalności naukowej i zawodowej
Powołania, umowa o dzieło, notatki
1927-1959, rkp., masz., masz. pow., druk., l. i sz., k. 63

61. Materiały dotyczące stanu zdrowia
Recepta, karta badania radiologicznego, karta gorączkowa, historia choroby, zdjęcia rentgenowskie
1948, 1959, rkp., masz., druk., l., k. 5, fot. 2
62. Władysław Smosarski
Wzmianka w czasopiśmie naukowym, artykuły wspomnieniowe, spisy prac naukowych, referat o pracy, nekrologi
1933-1961, masz., druk., j. franc., niem., pol., l. i sz., k. 28

IV. KORESPONDENCJA WPŁYWAJĄCA

63. Osoby i instytucje B-W i nadawcy nierozpoznani
1916-1959 i b. d., rkp., masz., masz. pow., kkp., druk., j. franc., pol., l., k. 57,
zob. aneks 2

V. MATERIAŁY RODZINNE, OSÓB OBCYCH

64. Kazimiera Smosarska - żona
Korespondencja wychodząca i wpływająca
1940, 1941, rkp., masz., masz. pow., j. niem., l., k. 2
65. Eleonora Grubert
Korespondencja
1946, rkp., masz., l., k. 2

VI. ZAŁĄCZNIKI

66. Geodezja, kartografia, meteorologia, klimatologia
Nadbitki opracowań, artykułów osób obcych B-S
1942-1953, druk., j. ang., franc., pol., wł., l. i sz., k. 71, zob. aneks 3
67. Akademia Królewska w Poznaniu
Wyniki pomiarów meteorologicznych, notatki z obserwacji pogody
1911-1918, rkp., j. niem., pol., l., k. 50
68. Kanalizacja Miejska w Poznaniu
Instrukcja tymczasowa obsługiwanie ombrografów
1935, masz., k. 1
69. Klimastation Posen-Sternwarte
Wyniki pomiarów meteorologicznych, notatki z obserwacji pogody
1940-1942, rkp., druk., j. niem., l., k. 267
70. Klimastation Posen-Kuhndorf
Wyniki pomiarów meteorologicznych, notatki z obserwacji pogody
1940-1944, rkp., masz., masz. pow., j. niem., l., k. 188
71. „Boletin Mensual Geoelectricidad y Meteorologia”, Vol. 9, 1954
Stazione Meteorologica di Milano. Riassunto 1952
Czasopisma meteorologiczne, wyniki obserwacji
1952, 1954, druk., j. hiszp., wł., l. i sz., k. 5, ss. 78+ ss. 222
72. Katalogi, foldery ulotki reklamowe wydawnictw oraz firm wytwarzających aparaturę pomiarową do przeprowadzania doświadczeń, korespondencja
1939-1960, masz. pow., druk., j. ang., franc., niem., pol., wł., l. i sz., k. 260

ANEKS 1

J.1. Meteorologia

1. *Étoiles au crépuscule*, „L' Institut de Physique du Globe de L' Unuversite de

- Paris et du Bureau Central de Magnetisme Trrestre, T. 22, 1945,
2. *Un Cirrus nacre extraordinaire*, „Annales de Géophysique”, T. 1, 1945,
 3. *Intensité et polarization de la lumière atmosphérique*, „Annales de Géophysique”, T. 2, nr 1-18, 1946, s. 1-18,
 4. *Polaryzacja atmosferyczna i promieniowanie słoneczne*, „Przegląd Meteorologiczny”, R. 1950-1951, s. 148-165, streszczenie,
 5. *Jonizacja powietrza atmosferycznego w Poznaniu*, „Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk Prace Komisji Matematyczno-Przyrodniczej”, 1953, V, nr 16,
 6. *Polarisation de la lumière atmosphérique, l'éclairement et les coulers crépusculaires*, „Bull. de la Soc. Amis des Scien. à Poznań”, B, 1953, XII, s. 87-106 [?],
 7. *La Pression Atmosphérique et la temperature du sol sous une couche de neige*, „Acta Geophysica Polonica”, 1955, III, nr 3, s. 103-109.

ANEKS 2

J. 63. Osoby i instytucje B-W i nadawcy nierozpoznani

Banachiewicz Tadeusz	1952, 1953	1.2
Bielenia Czesław	1958	1.1
Chomicz Kazimierz	1953	1.1
Coulomb Jean	1946	1.3
Ficker H.	1953	1.1
Gawęcki Kazimierz	b. d.	1.1
Instytut Zachodni	1949	1.1
Koczakowski Józef	b. d.	wizytówka
Komitet Geofizyki PAN	1957	1.1
Komitet Organizacyjny obchodu jubileuszu czterdziestolecia pracy naukowej Kazimierza Kurnatowskiego	1958	zaproszenie
Komitet Organizacyjny Zjazdu Absolwentów SGGW	1957	zaproszenie
Królewsko-Polska Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego	1919	1.1
Królewskie-Polskie Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	1918	1.1
Labrouste – członkowie rodziny	1948	1.1
+ klepsydra pogrzebowa z informacją o śmierci i dacie pogrzebu Henri Labrouste		
Mackiewicz Maria	1956	1.1
Obwodowy Urząd Poczto-Telekomunikacyjny Poznań 1	1959	1.1
PAN Zakład Geofizyki Obserwatorium Geofizyczne	1953	1.1
Pietruszczyński Zygmunt	b. d.	1.1
Powszechna Spółdzielnia Spożywców w Poznaniu Dział Społeczno-Samorządowy	1951, 1953	1.2
Rektor Uniwersytetu Poznańskiego	1939	zaproszenie
Rojecki Ananiasz	1956	1.1
Service Social d'Aide aux Emigrants	1944	1.1
Steinhauser F.	1953	1.2
Stenz Edward	1946-1953	1.5
+ spis odbitek prac Władysława Smosarskiego będących w posiadaniu E. S.		
Stenz Eugenia	b. d.	1.1
Towarzystwo Kursów Naukowych	1916	1.1
Towarzystwo Naukowe Warszawskie	1949-1952	3 zaproszenia

Uniwersytet Poznański	1950	1.1
Wojewódzki Komitet Obrońców Pokoju w Poznaniu	1953	1.1
Zarząd Koła Rolników Studentów Uniwersytetu Poznańskiego	1936	zaproszenie
Nadawcy nierozpoznani	1953-1954 i b. d.	1.3

ANEKS 3

J. 66. Geodezja, kartografia, meteorologia, klimatologia

1. Banachiewicz Tadeusz, *Krakowiany i niektóre ich zastosowania w geodezji*, „Sprawozdania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”, Nr 1 za I i II kwartał 1949 r., s. 115-116,
2. Carlo Bernasconi, *Proiezioni cartografiche di carat tere speciale*, „Geofisica Pura E Applicata”, Vol. 24, 1953, ss. 1- 8,
3. Mario Bossolasco, *Caratteristiche e Genesis del moto ondoso del Mare nel Golfo di Genova*, „Rendiconti dell’Accademia Nazionale dei Lincei”, serie VIII, vol. XIV, fasc. 1, 1953,
4. Luisa Sciarra Mortola, *La microfisica delle nubi ed il controllo artificial delle Precipitazioni*, „Geofisica E Meteorologia”, Vol. 1, 1953, N. 1, ss. 1- 6,
5. Francesco Sbrana, Mario Bossolasco, *Sul regime termico degli strati superiori della crosta terrestre*, „Geofisica Pura E Applicata”, Vol. 23, 1952, ss. 1- 8,
6. Edward Stenz, *Sur la transmission atmosphérique pendant une eclipse solaire*, „Bulletin Scient. de Caboul”, No. 1, 1942, ss. 15-20,
7. Tegoż, *Strong earthquakes in Afghanistan*, „Bulletin of the Polish Institute of Arts and Sciences in America”, January 1945, ss. 1-13,
8. Tegoż, *Le climat de Kaboul*, „Bulletin of the Polish Institute of Arts and Sciences in America”, 1946, ss. 1-8,
9. Tegoż, *Sulla definizione di clima arido*, „Estratto Dalla Rivista Geofisica Pura E Applicata”, Vol. 10, Fasc. 1-2, s. 1-10,
10. Tegoż, *The Upper east Wind of Copernicus*, „Acta Geophysica Polonica”, 1953, T. 1, z. 2/53, s. 75-81,
11. Tegoż, *Professor dr Władysław Gorczyński*, „Acta Geophysica Polonica”, 1953, Vol. 2, No 1, s. 3-18.